

1) Ἀπὸ ἐμφύτους ἢ δημιουργικὰς ἰδέας, αἱ ὁποῖαι εἶνε αἱ αὐταί, μὲ ἐκείνας, τοῦ συνίστατο καὶ τὸ πνεῦμα τῶν πρώτων ἀνθρώπων, μεταδιδόμεναι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ ἀποτελοῦσαι τὸ κυρίως πνεῦμα καὶ τὸν πυρῆνα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

2) Ἀπὸ ἐπιδράσεις κληρονομικῶν ἰδεῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλονται τὰ προώρως ἐκδηλούμενα προτερήματα ἢ ἐλαττώματα τοῦ παιδίου· καὶ

3) Ἀπὸ ἐπικτήτους ἰδέας.

Οὕτω ἕκαστον ἀνθρώπινον πνεῦμα δύναται νὰ παραβληθῆ μὲ κύτταρον, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν πυρῆν ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν πυρῆνα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος δηλ. μὲ τὸ κυρίως πνεῦμα, τὸ πρωτόπλασμα τοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὰς ἐπικτήτους ἰδέας τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ περίβλημα ἢ ὁ φλοιὸς τοῦ κυττάρου μὲ τὸ περιβάλλον τὸ πνεῦμα ὡς κέλυφος κοχλίου καὶ ἐξ ἐνστικτωδῶν στοιχείων συνιστάμενον ἐγκόσμιον ἔνδυμά του, διὰ τοῦ ὁποίου τοῦτο μεταμορφώνεται εἰς ἀνθρωπίνην ψυχὴν.

*
* *

Τὸ οὕτω σκιαγραφηθὲν ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔχει πολλὰς καὶ σπουδαίας ἰδιότητας.

Ὡς ἐξ ἰδεῶν συνιστάμενον εἶνε καὶ αὐτὸ ἀβαρὲς ἄυλον καὶ ἀθάνατον· δύναται καὶ ἐντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εὐρισκόμενον εἶτε νὰ συμπτυχθῆ καὶ εἰς ἓν μόνον κύτταρόν του εἶτε ἐκπτυσσόμενον καὶ ἐπεκτεινόμενον διὰ τῆς σκέψεώς του νὰ διεισδύσῃ παντοῦ καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Ἀπείρου. Ὅχι μόνον ἀντλεῖ νοήματα ὁπαθενδήποτε καὶ προσλαμβάνει ξένας ἰδέας ἀλλὰ σχηματίζει καὶ ἰδικὰς του.

Διὰ τῆς σκέψεώς του εὐρίσκει τὸ ὀρθὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν, διὰ δὲ τῆς συνειδήσεώς του καθορίζει τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ δίκαιον. Τὸ ἐγρηγοροῦν ἀνθρώ-

πινον πνεῦμα ἐποπτεύει καὶ διευθύνει τὰς ἐγκεφαλικὰς λειτουργίας καὶ διαμορφώνει καὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰ ἔνστικτα, τὰ ὁποῖα καὶ περιορίζει καὶ ἐμποδίζει ἀπὸ κάθε τάσιν πρὸς παρεκτροπὴν των.

Τὸ καλῶς ἀναπτυχθὲν καὶ διαμορφωθὲν ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν μεμψιμοιρεῖ, δὲν μνησικακεῖ, δὲν χαιρεκακεῖ· χαίρει εἰς τὴν χαρὰν τῶν ἄλλων, λυπεῖται καὶ βοηθεῖ τὸν ἀναξιοπαθοῦντα, τὸ ἀσθενὲς παιδίον, τὸ ἀνάπηρον γῆρας· σπείρει τὴν ἀγάπην, τὴν ἠθικὴν, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἐλπίδα. Παρὰ πᾶσαν δὲ ἀσχολίαν του, ἰσχυροποιοῦν τὴν σκέψιν του διὰ τῆς ἑναρμονίσεως ὀρθῶν ἰδεῶν μὲ τὴν συνείδησίν του καὶ σταθεροποιοῦν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν του διὰ τῆς τακτικῆς πρὸς αὐτὸν λατρείας, δι' ἀγαθοεργιῶν κλπ. προσεγγίζει ὁλοὲν τὸν Δημιουργὸν του.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀκεραίας τὰς τοιαύτας μεγαλειώδεις ἀρετάς του πρέπει ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκδηλώσεώς του δηλ. ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ὄχι μόνον νὰ μὴ εἶνε φορτωμένον ἀπὸ κληρονομικὰς ἀβαρίας — διὸ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ἐξυγίανσις τῶν προτιθεμένων νὰ συνάψουν γάμον — ἀλλὰ καὶ νὰ εὕρῃ εὐνοϊκὰς συνθήκας, εὐσυνειδήτους δηλ. γονεῖς καὶ ἠθικὸν περιβάλλον. Ὅταν τὸ ἀναφαινόμενον πνεῦμα τοῦ παιδίου συναντήσῃ δυσμενεῖς συνθήκας, ὡς ἐπηρεαζόμενον τότε εὐκολότερον καὶ ἀπὸ τὰ κακὰ παραδείγματα καὶ ἀπὸ τὸ ἀμόρφωτον ἀκόμη ἔνστικτόν του, δύναται νὰ ἐκτραπῇ τῆς ὑγιοῦς βάσεώς του καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν του ὥστε νὰ ἀποβῇ ἐλαττωματικὸν δηλ. πονηρόν, μοχθηρόν, σκληρόν, ὑποκριτικόν, ἀρπακτικόν κλπ.

Πλὴν τούτου, ἐνῶ ἡ ἔνστικτώδης ἐνέργεια ὡς μηχανικῆς φύσεως καὶ ὡς προωρισμένη νὰ συντηρῇ τὴν

ζωήν, παραμένει ἄγρυπνος καὶ ἀεικίνητος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ μέχρι τελείας ἐξαντλήσεώς της· τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ὑψίστον, χρειάζεται καθὼς καὶ τὸ ὑλικὸν σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, μίαν τακτικὴν ἀνάπαυσιν, ὅπως κατὰ ταύτην αἱ συλλεγόμεναι καὶ σχηματιζόμεναι ἰδέαι, αἱ μὲν ἐναρμονιζόμεναι μὲ τὰς κεκτημένας ἤδη ἰδέας του, ἡρεμήσουν ἢ ἐνσωματωθοῦν μετ' αὐτοῦ, αἱ δὲ μὴ τοιαῦται ἀπομακρυνθοῦν ἐξ αὐτοῦ.

Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τοιαύτης ἐπταώρου τοῦλάχιστον καθημερινῆς ἀναπαύσεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, ἡ ἐνστικτώδης ἐνέργεια εὐρίσκει τὰς εὐνοϊκωτέρας συνθήκας διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ ἀνωμαλίαν, ζημίαν ἢ βλάβαν τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ διὰ νὰ τὸν καθαρῶς ἀπομακρύνουσα τὰς ἀθροισθείσας εἰς αὐτὸν ἀχρήστους οὐσίας τόσον ἀπὸ τὴν τριβὴν κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ὀργάνων του, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν κατεργασίαν, τὴν καῦσιν καὶ τὴν ἀφομοίωσιν τῶν θρεπτικῶν στοιχείων πρὸς συντήρησιν αὐτῶν· εἰς τρόπον ὥστε μεθ' ἐκάστην τοιαύτην ἀνάπαυσιν, τὸ μὲν σῶμα νὰ ἀνακτᾷ συνολικῶς τὴν εὐεξίαν καὶ τὴν εὐκίνησιν του, τὸ δὲ πνεῦμα νὰ ἐπανευρίσκη τοὺς μηχανισμούς, διὰ τῶν ὁποίων ἐκδηλώνεται καὶ δρᾷ, δηλ. τὸν ἐδκέφαλον, τὰ αἰσθητήρια κλπ. καθαρισμένα καὶ κατάλληλα ὅπως καὶ πάλιν ἀναφανῆ ἐξ αὐτῶν μὲ τὴν ἔμφυτον γαλήνην καὶ διαύγειάν του.

Ὁ ὕπνος καὶ δὴ ὁ νυκτερινός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἕνεκα τοῦ σκότους καὶ τῆς ἡρεμίας ἢ τοιαύτη ἀνάπαυσις δὲν διαταράσσεται οὔτε διακόπτεται, εἶνε καθολικὴ ἀναισθησία καὶ σχετικὴ ἀδράνεια τοῦ σώματος, ποῦ προκαλεῖται καταφανῶς ἀπὸ τὴν ἐνστικτώδη ἐνέργειαν, ἥτις, ὅτε μὲν διότι ἐξησθέ-

νησιν ἀπὸ τὴν χορήγησιν μεγάλου μέρους καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας διὰ σωματικὰς ἢ πνευματικὰς ἀνάγκας ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐπίδρασιν τοξικῶν οὐσιῶν, ναρκωτικῶν, οἰνοπνευματωδῶν κλπ. ὅτε δὲ διότι χρειάζεται τὴν ἐνέργειάν της διὰ ζωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ὀργανισμοῦ ἢ τέλος καὶ διότι ἐξοικειώθη βαθμηδὸν εἰς τοῦτο, ἀποσύρει μέγα μέρος τῆς ἐνεργείας της ἀπὸ τὰ εἰδικὰ κέντρα τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν βουλευτικῶν κινήσεων, τὰ εὕρισκόμενα εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἀνθρώπου καὶ συνδέοντα τοῦτο μετ' ἐκείνων. Ἐνεκα τῆς διακοπῆς τότε τῆς τοιαύτης ἐπικοινωνίας, ὁ ἐγκέφαλος δὲν δύναται οὔτε νὰ δεχθῆ αἰσθητηριακὰς διεγέρσεις οὔτε νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν μέλη τοῦ σώματος κατὰ βούλησίν του, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπέρχεται ἡ βουλευτικὴ ἀκίνησις καὶ ἡ γενικὴ ἀναίσθησις τοῦ σώματος δηλ. ὁ ὕπνος. Εὕρισκον δὲ τότε τὸ πνεῦμα τὸν ἐγκέφαλον ἀδρανοῦντα, ἐπωφελεῖται τῆς εὐκαιρίας καὶ ἀναπαύεται.

Παρὰ ταῦτα, ὄχι μόνον ἡ ἐνστικτώδης ἐνέργεια, ὅταν εἶνε τεταραγμένη εἴτε διότι ἠμποδίσθη νὰ ἱκανοποιήσῃ ἕν ἐνστικτόν της εἴτε διότι δυσκολεύεται νὰ ἐπανορθώσῃ βλάβην τινὰ ἢ ἀνωμαλίαν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ δὴ στομαχικὴν, δύναται νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν εἴτε τὰ αἰσθητήρια δι' ἐπιστροφῆς μέρους τῆς ἐνεργείας της εἰς τὰ αἰσθητηριακὰ κέντρα καὶ τῆς ἀνασυνδέσεως τῶν ἐπικοινωνιῶν των, προκαλοῦσα οὕτω ἀπότομον ἀφύπνησιν· εἴτε τοὺς μηχανισμοὺς τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἀναταράσσουσα τότε τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐντυπώσεις νὰ παραγάγῃ δι' αὐτῶν ἐν ἐνστικτώδες ὄνειρον, τὸ ὁποῖον προδίδεται ὡς τοιοῦτον ἀπὸ τὸν ἀλλόκοτον ἢ ἀνώμαλον εἰρμόν του ἢ καὶ ἀπὸ τὴν φανταστικὴν ἱκανοποίησιν ἑνὸς ἐνστίκτου της· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἐπίσης πνεῦμα, ὅταν τύχῃ καὶ τοῦτο,

νά εἶνε ἀνήσυχον ἀπὸ προβλέψεις ἢ προαισθήματα, δύναται, θέτον ὁμοίως εἰς κίνησιν τὰς ἐγκεφαλικάς μηχανάς, νά διατυπώσῃ ταῦτα δι' ἐντυπώσεων ἢ εἰκόνων εἰς ἓν πνευματικὸν ὄνειρον, τὸ ὁποῖον προδίδεται ὡς τοιοῦτον ἀπὸ τὴν σαφήνειαν καὶ ἀπὸ τὸ προγνωστικὸν περιεχόμενόν του. Τοιοῦτον προφανῶς ἦτο καὶ τὸ ἐπόμενον, ποῦ εἶδα πρὸ 20ετίας δύο ἡμέρας πρὶν πάθω αὐτοκινητικὸν ἀτύχημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσώθην ὡς ἐκ θαύματος, ὑποστάς ἀπλοῦν μόνον κάταγμα δύο πλευρῶν καὶ ἀποζημιωθείς διὰ τοῦτο ἀπὸ τὸν ἔνοχον κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως μὲ 4 χιλιάδας λίρας, ποσὸν ποῦ μὲ κατενθουσίασεν, ὡς πολὺ τότε φίλος τοῦ χρήματος: Εἰσελθὼν εἰς δικαστικὴν αἴθουσαν, εἶδον καθήμενον ἐπὶ τῆς προεδρικῆς ἔδρας γέροντα νά ξεφυλλίζῃ ἔγγραφα, δεξιὰ του δὲ ἰσταμένην σεμνὴν νεάνίδα μὲ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἣτις ἀφοῦ μὲ ἐκύταξε μὲ πολλὴν συμπάθειαν καὶ οἶκτον, ἐξηφανίσθη· τότε καὶ ὁ γέροντων, ἔγινεν ἐπίσης ἄφαντος ἀφοῦ προηγουμένως μοῦ ἔρριψε μειδιῶν, ἓν παρατεταμένον βλέμμα, προστατευτικὸν μὲν καὶ καλοκάγαθον ἀλλὰ καὶ μεστὸν εἰρωνίας.

*
* *

Πλὴν τῆς φαινομενικῆς ἀνυπαρξίας δηλ. τῆς ὑποσυνειδήτου καταστάσεως εἰς τὴν ὁποῖαν περιέρχεται τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καθ' ὕπνον καὶ γενικῶς ὅταν ἀναπαύεται, ὅπως καὶ τῆς ἐνσυνειδήτου καταστάσεως, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐμφανίζεται ὅταν ἐγρηγορῇ — ἀπασχολούμενον εἴτε μὲ ἰδέας καὶ σκέψεις, ἰδικὰς του καὶ ξένας, εἴτε μὲ τὰς ἀνάγκας τόσον τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατοικεῖ, ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου ὕλικου κόσμου, ἐποπτεῖον καὶ καθοδηγοῦν τὰς διαθέσεις τῶν ἐνστίκτων καὶ δὴ τὰς λειτουργίας καὶ τοὺς προσανατολισμοὺς τοῦ ἐγκεφάλου δηλ. τὸν νοῦν: — εἶνε

ένδεχόμενον, εἴτε ἔνεκα ὑπερδιεγέρσεως ἢ ὑπερκοπώσεώς του, διαταραχῶν ἢ βλαβῶν τοῦ ἐγκεφάλου κλπ. εἴτε ἔνεκα ἐλαττωματικότητός του τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησεν ἢ καὶ παρήγαγε τὸ ἴδιον, νὰ ἐκδηλωθῇ ἐνίοτε καὶ με' ἄλλας, ἀνωμάλους ἢ νοσηράς, καταστάσεις· νὰ περιπίπτῃ λ.χ. εἰς συχνὰς ἀφηρημάδας ἢ αὐθυποβολάς, νὰ ὑπνωτίζεται εὐκόλως, νὰ ὑπόκειται εἰς ὑστερικές κρίσεις, νὰ περιέρχεται εἰς ὑπνοβασίαν, εἰς λήθαργον κλπ.

Ἡ συμπτωματολογία κατὰ τὰς τοιαύτας ἀνωμάλους καὶ νοσηράς καταστάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐξεμαίευσεν πολλάς πλάνας· τὴν σύγχυσιν λ.χ. τούτου με' ἐνστικτώδεις ἢ ψυχικὰς ἐκδηλώσεις· τὴν διχοτόμησιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς δύο δῆθεν ἀλληλοσυγκρουόμενα πολλάκις τμήματα, ἐνσυνείδητον καὶ ὑποσυνείδητον κλπ.

Τὸ ὑγιὲς ἐν ταύτοις πνεῦμα παντός ὠρίμου ἀνθρώπου—καὶ τοιοῦτον πνεῦμα πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει του ὁ θέλων νὰ ἔχη ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος—ὄχι μόνον συνίσταται, ὡς εἶδομεν, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκκολλάψεώς του ἀπὸ ἰδέας ἀρρήκτως καὶ ἀρμονικῶς συνδεδεμένως ὥστε νὰ ἀποτελῇ εἰς πάντα γεννώμενον ἄνθρωπον ἐνιαῖον δηλ. ἀδιαίρετον πλάσμα ἀλλὰ καὶ δὲν υἱοθετεῖ, δηλαδή δὲν συσσωματώνει ἐν ἑαυτῷ καμμίαν ξένην ἰδέαν ἀντίθετον τῆς ἰδικῆς του, παρὰ μόνον ἂν τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐν τῇ ὀλότητί του τὴν κρίνη ὀρθοτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικήν του, τὴν ὁποῖαν τότε καὶ ἐγκαταλείπει, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατηρεῖται οὕτω πάντοτε ἡ ἐνιαία καὶ ἀρμονικὴ σύνθεσίς του.

Ἄλλ' ὅτι ἡ θεωρία τῆς διαιρέσεως τοῦ πνεύματος ἐκάστου ἀνθρώπου εἰς ἐν συνείδητόν καὶ εἰς ἐν ὑποσυνείδητόν δῆθεν τμήμα, εἶνε πλάνη, προελθούσα

ἀπὸ τὴν σύγχυσιν αὐτοῦ μὲ ἐνστικτώδεις κυρίως ἐκδηλώσεις, τοῦτο καταμαρτυρεῖ καὶ πλῆθος γεγονότων καὶ περιστατικῶν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Τὸ γεγονός καὶ περιστατικῶν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Τὸ γεγονός λ.χ. ὅτι ὁ ἄνθρωπος πολλάκις διαπιστώνει τὸ βράδυ, ὅτι ἔπραξεν ἄλλο ἢ καὶ τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ὅ,τι εἶχε σκεφθεῖ καὶ ἀποφασίσει τὸ πρωῖ τὸ πνεῦμά του, ποῦ ἀποδίδεται εἰς ἀντενεργείας δηθὲν τοῦ ἐπινοηθέντος ἀλλ' ἀνυπάρκτου τοιοῦτου ὑποσυνειδήτου, δύναται πᾶς τις, ἐρευνῶν ἐκάστην περίπτωσιν, νὰ ἐξακριβώσῃ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἐνστίκτου, τὸ ὁποῖον εἴτε διότι δὲν ἐνδιαφέρεται εἴτε διότι διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς τὴν ληφθεῖσαν πρωϊνὴν ἀπόφασιν τοῦ πνεύματος, περισπᾷ καὶ ἀπασχολεῖ τοῦτο συνεχῶς εἰς ἰδικὰς του ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις ὥστε νὰ μὴ μένη χρόνος, ὅπως τὸ πνεῦμα, συνερχόμενον, φροντίσῃ καὶ δι' ἐκεῖνο ποῦ ἐσκέφθη τὸ πρωῖ. Ὅταν τὸ πνεῦμα δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐποπτεύῃ, πολλαπλᾶς, συνεχεῖς καὶ ἐπιμόνους τάσεις καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ νοῦ ἢ τῶν ἐνστίκτων, ἐκτελεῖ πάντοτε κάθε ἀπόφασίν του, ἐκτὸς ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ἤλλαξε γνώμην τὸ ἴδιον.

Εἰς τὸ χαλκευθὲν ἀλλὰ μὴ ὑφιστάμενον τοιοῦτον ὑποσυνειδήτον ἀποδίδονται ὡσαύτως, ὅλα τὰ ὄνειρα, οἱ ἀκούσιοι γέλωτες καὶ μορφασμοί, τὰ χασμήματα, πολλαὶ ἐνστικτώδεις κινήσεις καὶ χειρονομίαι, ὅπως ἀκόμη καὶ ὅσαι φράσεις ἢ λέξεις ἔρχονται ἀποτόμως καὶ αὐτομάτως εἰς τὰ χεῖλη μας, εἰς στιγμὰς ἐνθουσιασμοῦ, ὀργῆς, εὐθυμίας, μέθης κλπ. ἐνῶ εἶνε φανερόν καὶ εὐαπόδεικτον ὅτι πάντα ταῦτα ὀφείλονται εἰς ἐπεμβάσεις τῶν ἐνστίκτων, δηλ. εἰς τὴν ἐνστικτώδη ἐνέργειαν, ἣτις μὴ ἀναχαιτιζομένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὰς ἀναφερθείσας περιπτώσεις εἶνε σκοτισμένον ἢ ἀναπαύεται, σπεύδει νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ αὐτὴ τὰς ἰδικὰς τῆς διαθέσεις, εἴτε προκαλοῦσα σπασμωδικὰς κινήσεις τῶν μελῶν, ἀπειλητικὰς, προστατευτικὰς

κλπ. εἴτε μεταφέρουσα εἰς τὰ χεῖλη μας ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ζωηράς ἐντυπώσεις του, σχετικὰς ἢ μὴ.

Καὶ ἐκ τῶν ἐπινοησάντων ἄλλως τε τὴν ἄστοχον θεωρίαν τῆς διαιρέσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς ὑποσυνείδητον δῆθεν καὶ ἐνσυνείδητον τμήμα, ὁ μὲν Φρόϊντ κατασκευάζει τὸ τοιοῦτον ὑποσυνείδητον ἀπὸ τὰς ἰδέας τὰς ἀποκρουσθείσας ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα ἀντιπροσωπεύουν ἀνηθικούς ἀπαιτήσεις τῶν ἐνστίκτων· ὁ δὲ Γιούγκ ὑποθέτει ὅτι τὸ τοιοῦτον ὑποσυνείδητον ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἡμιτελεῖς καὶ ἀσυμπληρώτους ἰδέας, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν συνήθως ἀπὸ ἐμποδισθείσας ἢ διακοπείσας ἁμαρτωλὰς ἐπίσης ἐνεργείας τῶν ἐνστίκτων.

Σημειωτέον ἀκόμη ὅτι, ἂν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα φωτίζεται, δηλ. φέρη εἰς συνειδητὴν κατάστασιν τὰς ἰδέας, ὅπως καὶ τὰς γνώσεις του, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ συνήθως μόνον ὅσας χρειάζεται εἰς ἐκάστην περίπτωσιν, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ποὺ περιέχει, ἀποτελοῦν τὸ δῆθεν ὑποσυνείδητόν του, διότι καὶ οἴανδήποτε ἐκ τούτων δύναται νὰ φέρη εἰς φῶς, ἐάν τὴν λάβῃ ἀνάγκη.

Ἄλλ' ἡ αἰτία τῆς πλάνης τῆς διχοτομήσεως τοῦ πνεύματος ἐκάστου ἀνθρώπου εἰς ἐνσυνείδητον καὶ ὑποσυνείδητον δῆθεν πνεῦμα ἀποκαλύπτεται καὶ κατανοεῖται ἀπὸ τὰ ἐκτυλισσόμενα καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ὅπως λ. χ. τὸ διοχετευθὲν ἐκ μιᾶς πηγῆς εἰς νεοκατασκευασθεῖσαν δεξαμενὴν ἀγνὸν κατ' ἀρχὴν καὶ διαυγὲς ὕδωρ, ἐκτιθέμενον τυχὸν καὶ ἀναμιγνυόμενον μὲ σκόνη, λάσπη, φύλλα, σκύβαλα κλπ., ἅτινα ὡς ξένα πρὸς αὐτὸ στοιχεῖα, ἀποχωρίζονται βαθμηδόν, ἀπωθούμενα εἰς τὸν βυθὸν καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του καὶ σχηματίζοντα οὕτω ἕν εἶδος περικαλύματος ἢ περιβλήματος περὶ αὐτό, τὸ ὁποῖον καὶ τοῦ δίδει διαφορετικὴν μορφήν, ἐμφάνισιν καὶ χρωματισμόν, παρὰ ταῦτα, δύναται πάντοτε, ἀναλόγως τῆς περιστάσεως, ἐξερχόμενον ἀπὸ τὴν βρύσιν τῆς δεξαμενῆς συνολικῶς ἢ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, εἴτε νὰ ἐγκα-

ταλείπη εις τὴν δεξαμενὴν πᾶν ξένον στοιχεῖον καὶ νὰ εἶναι καὶ πάλιν ἄγνόν καὶ διαυγές, ἂν τὸ συνολικὸν νερὸν τῆς δεξαμενῆς ἤρεμῆ, εἴτε νὰ εἶνε θολωμένον καὶ ἀναμεμιγμένον μὲ σκύβαλα, ἂν τὸ νερὸ τῆς δεξαμενῆς ἀναταράσσεται· κατ' ἀνάλογον τρόπον καὶ τὸ ἄγνόν κατ' ἀρχὴν πνεῦμα τοῦ γεννηθέντος ἀνθρώπου, ὡς ἀναμιγνυόμενον ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκδηλώσεώς του, συνεχῶς καὶ ἀναγκαστικῶς, ἕνεκα τῆς ἐπικοινωνίᾳς, τοῦ συγχρωτισμοῦ καὶ τῆς συμβιώσεώς του μετὰ τῶν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ σώματος εὐρισκομένων ἐνστικτῶν, μὲ τάσεις καὶ ἀδυναμίας τούτων, αἱ ὁποῖαι ὡς ξένα πρὸς αὐτὸ στοιχεῖα, ἀπωθούμεναι καὶ ἀθροιζόμεναι ἐπίσης εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του τὸ καλύπτουν ὡς εἰς μανδύας καὶ τὸ μεταμορφώνουν οὕτω εἰς ἀνθρωπίνην κυχήν, δύναται ὡσαύτως καὶ τοῦτο, ἀναφαινόμενον μερικῶς ἢ ἐξερχόμενον συνολικῶς τοῦ νεκρωθέντος ἀνθρωπίνου σώματος, εἴτε νὰ ἀφίνη εἰς τὸ σῶμα κάθε ξένον ἐνστικτῶδες στοιχεῖον, καὶ νὰ ἐμφανίζεται ἢ νὰ ἀπέρχεται, ἄγνόν ὅπως ἦτο ἀρχικῶς, ἂν καὶ τοῦτο συνολικῶς ἤρεμῆ κατὰ συνείδησιν· εἴτε ἂν εἶνε φορτωμένον ἀπὸ ἁμαρτωλὰ ἐνστικτώδη στοιχεῖα, ἐπηρεαζόμενον καὶ σκοτιζόμενον ὑπὸ τούτων, νὰ περιέλθῃ εἰς νάρκην ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τούτων σχηματισθέντος κελύφους του, νὰ παραμένη δηλαδὴ ὡς ψυχὴ ληθαργοῦσα μέχρι μιᾶς ὑπερφυσικῆς ἐπεμβάσεως. Ἄλλ' εἶνε φανερόν ὅτι οὔτε εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ πνεῦμα, αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ἐδιχοτομήθη ἀλλ' ἀπλῶς ἐγκαταλείπει τὸ ἐγκόσμιον ἐνστικτῶδες ἐπίχρισμά του, διότι δὲν τὸ χρειάζεται πλέον· οὔτε εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν παύει τοῦτο ὑφιστάμενον ἀλλ' ἀπλῶς ληθαργεῖ ὡς ψυχὴ.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων, ὅχι μόνον ἀποκαλύπτεται τὸ ἀστήρικτον τῆς θεωρίας τῆς διχοτομήσεως ἐκάστης

πνευματικῆς ὄντοτης, ὡς εἶνε τὸ πνεῦμα ἑκάστου ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ προβάλλει γυμνή ἢ ἀναφερθεῖσα πραγματικότης· ὅτι δηλαδή, ὅπως καὶ ἡ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπινοηθεῖσα διὰ τεχνικοὺς λόγους διάκρισις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος εἰς φιλοσοφικόν, καλλιτεχνικόν, ἠθικόν, κληρικόν κλπ. δὲν σημαίνει ὅτι τοῦτο διαμερίζεται ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι δύναται νὰ λαμβάνη ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν ἐπ' αὐτοῦ κληρονομικῶν καὶ ἐπικτήτων ἐπιδράσεων· οὕτω, δι' ἐπιδράσεων ἐπίσης, τὰς ὁποίας ὑφίσταται τὸ πνεῦμα ἑκάστου γεννωμένου ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκκολάψεως καὶ ἐκδηλώσεώς του ὑπὸ τῶν χαρακτηρισμένων εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ἐντυπώσεων καὶ δὴ ὑπὸ τῶν ἐνστικτῶν του, σχηματίζεται μία νεφελώδης περιβολὴ ἢ ἓν ἐπίχρισμα ἐπὶ τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου τοῦτο ἐμφανίζεται ὡς ἀνθρωπίνη ψυχὴ.

Ἡ τοιαύτη σύνθεσις καὶ προέλευσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς διαφαίνεται καὶ εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν Παράδοσιν, ἣτις ἀναφέρει ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους πνοὴν ζωῆς ἥτοι πνεῦμα (πνοὴν) καὶ συγχρόνως καὶ ἐνέργειαν πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς των, ἀντιστοιχοῦσαν προφανῶς μὲ τὴν ἐνστικτώδη ἐνέργειαν τῶν ζώων, τὴν κληθεῖσαν καὶ αἰσθητικὴν ψυχὴν τούτων ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος.

Διὰ τῆς τοιαύτης συνθέσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς κατανοεῖται ἀκόμη καὶ ἐξηγεῖται, διατί, τόσον τὸ ἀποθνήσκον βρέφος, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα δὲν ἐπρόλαβε νὰ ἐκδηλωθῆ καὶ νὰ συγχρωτισθῆ μὲ ἐνστικτώδη στοιχεῖα διὰ νὰ κατασκευασθῆ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, ὅσον καὶ κάθε ἐνάρετος καὶ εὐσεβής, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα, πρὶν οὗτος ἀποθάνῃ, ἐπρονόησε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν ἐνστικτώδη περιβολὴν του ὄχι μόνον

κάθε ἀκάθαρτον καὶ ἁμαρτωλὴν κηλῖδα, ἀλλὰ καὶ
κάθε μετ' αὐτῆς στενὸν σύνδεσμόν του, ὥστε νὰ
δύναται εὐκόλως νὰ τὴν ἀποβάλη, ὅταν δὲν τοῦ
χειάζεται πλέον, δηλ. μετὰ τὸν τερματισμὸν τῆς
ζωῆς· δὲν ἐγκαταλείπουν ψυχὴν ἀλλὰ παραδίδουν
τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Κύριον· ἐνῶ, τοῦναντίον, ὁ ἀπο-
θνήσκων ἁμαρτωλός, ἐγκαταλείπει ψυχὴν ληθαργοῦ-
σαν, διότι τὸ κατὰ τὰς ἐπιθανατίους ὥρας τετα-
ραγμένον καὶ ἐσκοτισμένον πνεῦμά του, ὡς στενῶς
συνδεδεμένον μὲ τὸ ἐξ ἁμαρτωλῶν ἀδυναμιῶν τῶν ἐν-
στικτῶν ρυπαρὸν περίβλημά του, δὲν δύναται νὰ ἀπο-
χωρισθῆι τούτου, παραμένον οὕτω ὡς ψυχὴ εἰς ἓνα
ληθαργικὸν ὕπνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ δὲν δύναται
πλέον, ἐλλείψει μέσων, νὰ ἐξυπνήσῃ ἄνευ ὑπερφυσι-
κῆς ἐπεμβάσεως· γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πλέον καταγα-
γέλλει ὅτι εἶνε μῦθος ἢ περὶ μετεμψυχώσεως θεωρία.

Οὕτω, ἂν εἰς αὐτὸ καθ'ἑαυτὸ τὸ πνεῦμα ἐκάστου
ἀνθρώπου, ὡς ἀποτελοῦν, ὡς εἶδομεν, ἐνιαίαν ἄϋλον
ὄντότητα, συνισταμένην ἐξ ἰδεῶν ἀρρήκτως καὶ ἁρμο-
νικῶς συνδεδεμένων, δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν
κανεὶς διαπληκτισμὸς ἢ χωρισμὸς τῶν ἀποτελούντων
αὐτὸ τοιούτων στοιχείων, διὸ καὶ ἡ θεωρία περὶ ὑπο-
συνειδήτου εἶνε μία πλάνη· τοῦναντίον, ἐντὸς τῆς ἀν-
θρωπίνης ψυχῆς, ὡς συνισταμένης ἀπὸ δύο ἰδιαίτερα
καὶ ἀνόμοια στοιχεῖα, ἀπὸ τὸ πνεῦμα δηλ. καὶ ἀπὸ τὰ
ὡς ὄστρακον περιβάλλοντα τοῦτο ἐνστικτώδη στοι-
χεῖα, δύναται νὰ ἐπέλθῃ κάθε προστριβῆ ἢ καὶ
χωρισμὸς τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ ἐνστικτώδη στοιχεῖα,
τόσον εἰς παθολογικὰς καταστάσεις τῆς ἀνθρωπίνης
ζωῆς, ὅσον καὶ κατὰ τὸν τερματισμὸν αὐτῆς.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἂν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦ-
μα, ὡς ἁρμονικὴ πνευματικὴ ὄντοτης, δὲν δύναται νὰ
χωρισθῆι εἰς ἀλληλοσυγκρουόμενα τμήματα, ὅπως ἡ

ψυχή· δύναται ὁμως νὰ συμπάσχη, νὰ ἐπηρεάζεται, νὰ παρεκκλίνη ἢ ἀκόμη καὶ νὰ ἐμφανίζεται ἀνωμάλως ἢ πλημμελῶς ἕνεκα, εἴτε βλαβῶν τοῦ μηχανισμοῦ ποῦ ἐκδηλώνεται, δηλ. τοῦ ἐγκεφάλου εἴτε ἐλαττωματικότητος, τὴν ὁποίαν τοῦτο ἐκληρονόμισεν ἢ παρήγαγε τὸ ἴδιον διὰ τῆς κακῆς κατευθύνσεώς του.

Κατὰ ταῦτα, τὸ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον καὶ χρόνον μεταδιδόμενον καὶ ἐκδηλούμενον πνεῦμα εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, εἶνε πάντοτε, παρὰ πᾶσαν ἐπ' αὐτοῦ κληρονομικὴν ἐπίδρασιν, ἐνιαία ἄϋλος ζύμη, τῆς αὐτῆς συνθέσεως δι' ὅλους, περικλείουσα τὰς αὐτὰς θεμελιώδεις ἰδέας, ποῦ ἐνεπνεύσθησαν καὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ἧτις εὐρίσκουσα εὐνοϊκὰς συνθήκας ἐκκολλάπτεται εἰς μίαν ἐκάστοτε χωριστὴν πνευματικὴν ὄντοτητα, κατ' ἀνάλογον τρόπον ὅπως καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ζύμη ἑνὸς σπόρου, ἐκκολλαπτομένου ὑπὸ εὐνοϊκὰς ἐπίσης συνθήκας, παράγει μίαν χωριστὴν ὕπαρξιν, ἕν λ.χ. δένδρον. Ἄπαξ δ' οὕτω ἐκδηλωθέν τὸ πνεῦμα ἐκάστου ἀνθρώπου, παρὰ τὸ ἐπίχρισμα τὸ ὁποῖον ἀποκτᾷ κατ' ἀνάγκην ἕνεκα τοῦ καθημερινοῦ του συγχρωτισμοῦ μετὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν ἐνστίκτων, διὰ τοῦ ὁποίου μεταμφιέζεται εἰς ἀνθρωπίνην ψυχὴν, δύναται πάντοτε, ὄχι μόνον νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀρχικὴν ἀγνότητά του ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἀληθῆ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμόν του.

*
* *

Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ συνολικῶς τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ καθορισθῇ καὶ δι' ἀπλῆς σκέψεως.

Εἰς ἐκτεταμένην περιοχὴν, ὡς εἶνε ἡ γῆ, με ὑπερ-

ἀριθμον ποικιλίαν τῆς ὀργανικῆς ζωῆς, ἦτο ἐνδεδειγ-
μένη ἢ παρουσία ἐποπτῶν, ἱκανῶν καὶ διὰ τὴν ταξι-
θέτησιν αὐτῆς ἀναλόγως τῆς χρησιμότητος ἐκάστης
καὶ διὰ τὴν ἐξερεύνησιν καὶ χρησιμοποίησιν τῆς ἀνορ-
γάνου ὕλης πρὸς ἀπόδοσιν δι' αὐτῆς ἐπαρκῶν ἀγα-
θῶν.

Ἐνεφανίσθησαν ὡς τοιοῦτοι μὲ τοσαύτην δεξιό-
τεχνῆ διάπλασιν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὥστε, ἀφ' ἐνός
μέν, νὰ μὴ διαφέρουν ὑλικῶς ἀπὸ τὴν ἄλλην
ὀργανικὴν ζωὴν, συνιστάμενοι καὶ οὗτοι ἀπὸ τὰ αὐτὰ
ὕλικά στοιχεῖα καὶ διεπόμενοι ἀπὸ τὰς αὐτοὺς φυσι-
κοὺς νόμους καὶ ἀπὸ τὰ αὐτὰ ἐνστικτα, διὰ νὰ αἰσθά-
νῳνται προφανῶς καὶ τὰς ἀνάγκας, διαθέσεις καὶ ἀπαι-
τήσεις παντὸς φυτοῦ καὶ ζώου· ἀφ' ἑτέρου δέ, νὰ εἶνε
ἐφοδιασμένοι μὲ πνεῦμα, ὅπως καὶ μὲ τελειοποιημένα
τὰ ὄργανα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τοῦτο χρησιμοποιοεῖ διὰ
τὴν ἐκδήλωσιν καὶ τὴν δράσιν του, ἦτοι : 1) μὲ ἐγκέ-
φαλον, ἱκανὸν νὰ παραλαμβάνη ἀναριθμήτους ἐντυ-
πώσεις διὰ νὰ διατυπῶνῃ δι' αὐτῶν κάθε σκέψιν καὶ
ἰδέαν τοῦ πνεύματος καὶ νὰ παρέχῃ ὅλα τὰ μέσα διὰ
τὴν ἐκδήλωσιν καὶ τὴν δράσιν του. 2) φωνητικὰς
χορδὰς, διὰ τὴν παραγωγὴν ἐνάρθρου λόγου, διὰ
τοῦ ὁποῖου νὰ συνεννοεῖται τὸ πνεῦμα μὲ ἀκρίβειαν
καὶ : 3) μὲ δακτύλους τῶν χειρῶν τοιούτους, ὥστε
νὰ δύναται νὰ κατασκευάζῃ δι' αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος
ὅ,τι ἐπινοεῖ τὸ πνεῦμά του διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν
ἀσφάλειάν του.

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς σύνθεσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ
δύο ἀνόμοια στοιχεῖα· ἀπὸ τὸ ὑλικὸν δηλ. καὶ φθαρ-
τὸν σῶμά του κοί ἀπὸ τὸ αἴυλον καὶ ἀθάνατον πνεῦμά
του, καταγγέλλουν ὅτι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου
δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μέσων διὰ

τήν συντήρησιν του καί εἰς τήν συμβολήν του διὰ τήν εὐρυθμίαν τῶν ἐγκοσμίων.

Ἐνῶ πράγματι τὸ σῶμά του, ὡς ἐξ ὑλικῶν στοιχείων συνιστάμενον, φθείρεται ὀλοέν καί τελικῶς νεκρώνεται καί ἀποσυντίθεται· τὸ πνεῦμά του, ὡς ἐξ ἀφθάρτων ἰδεῶν συνιστάμενον εἶνε ἀθάνατον καί ὡς τοιοῦτον δέν εἶνε δυνατόν, ὑπὸ οἷονδήποτε μορφήν του, νὰ παραμένῃ μετὰ τήν νέκρωσιν τοῦ σώματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διέμενεν, ἀδρανές ἢ εἰς λήθαργον ἐπ' ἀπειρον, ἄλλ' εἰς δεδομένην στιγμὴν θὰ ὀδηγεῖται εἰς μέρος, ὅπου καί θὰ δίδῃ ἀναφορὰν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς δράσεώς του. Ἡ ἀντίληψις αὕτη ὑποστηρίζεται ἀπὸ γεγονότα καί ἀναλογίας· εἶνε τὸ πόρισμα πάσης ἰσχυρᾶς σκέψεως· δέν ἀποκρούεται ἀπὸ τήν συνείδησιν· οὔτε δύναται νὰ διαψευσθῇ ἀπὸ τήν ἐπιστήμην.

Ὁ προορισμὸς ἐπομένως τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶνε μόνον ἡ συμβολή του εἰς τήν εὐρυθμίαν τῶν ἐγκοσμίων ἀλλὰ καί ἡ ἀναπτύξις, ἡ ἐξύψωσις καί ὁ ἐξαγνισμὸς τοῦ πνεύματός του ἀπὸ πάντα ρυπον, ὥστε νὰ ἀξιωθῇ τελικῶς, ἂν ὄχι ἀνταμοιβῆς, μιᾶς τοῦλάχιστον ἐπιεικίας.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΜΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙ. ΚΥΦΗΝΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΡΣΙΟ